

Rendhagyó irodalomóra Kisfaludy Zsófi-val

Hangulat- függvények

Lackfi
János

Kiss
Judit
Agnes

kortárs
verses utazás

Szabó
T. Anna

Mezey
Katalin

Buda
Ferenc

MMA
MŰVÉSZETI
ÖSZTÖNDÍJ
PROGRAM
2022 - 2025

Trailer:

<https://youtu.be/3AaVDzGLCns>

HANGULATFÜGGVÉNYEK

kortárs verses utazás

Kisfaludy Zsófia rendhagyó interaktív irodalomórája, melyben kortárs magyar verseken keresztül szólítja meg és hívja közös gondolkodásra a gimnazista korosztályt.

Többek közt Szabó T. Anna, Mezey Katalin, Kemény Zsófi, Kiss Judit Ágnes, Lackfi János és Buda Ferenc verseiből kiindulva vet fel fontos kérdéseket:

- Mi a fontos egy baráti vagy egy szerelmi kapcsolatban?
- Milyen munkamegosztás lehetséges napjainkban egy párkapcsolatban?
- Milyen hatással van a média az emberi kapcsolatokra?
- Mit társítunk a 'csönd' fogalmához? Fontos-e csöndben lenni?
- Hogyan hat a személyiségre, ha hatalmat kap?

Ilyen és hasonló kérdésekre keresik a válaszokat a diákokkal együtt ezen a 90 perces kortárs verses utazáson.

Az előadás a Magyar Művészeti Akadémia Művészeti Ösztöndíjprogramjának támogatásával jött létre.

Időtartam:

90 perc, szünet nélkül

Helyszín:

Iskola saját osztályterme, díszterem
vagy Art-Járó

Ajánlott közönség:
9. – 12. osztály

Hány főnek ajánlott:
egy osztály
(maximum 35 fő)

A Hangulatfüggvények felépítése

A 90 perces rendhagyó, interaktív irodalomóra menete a következő. Először is, előkészítem a tantermet: a padokat szétoljuk, a székeket pedig egy nagy körben helyezük el. Az órát rövid bemutatkozással kezdem, elmondom, ki vagyok, honnan jöttem és hogy ez egy interaktív óra lesz, ezért azt kérem a diákoktól, hogy bátran mondják el a véleményüket, majd el is kezdődik a beszélgetés, az alábbi kérdések alapján:

- Hangulatfüggvények – mire asszociáltak a cím hallatán?
- Hogy jön össze a függvény meg a hangulat? Milyen lehet a görbéje?
- Alcím: kortárs verses utazás - Mit jelent az, hogy kortárs?

Felolvasok néhány vicces definíciót a 'kortárs' meghatározására, közösen megállapítjuk, hogy a kortárs tulajdonképpen egy képlékeny fogalom, majd elmondom az első verset, mely egy humoros hangvételű mű a matematikáról. Ez csak egy bemelegítő vers, nem is beszélgetünk róla, csak arra kérem őket, hogy párokban írjanak fel egy szót vagy gondolatot az eddig elhangzottakból, vagy akár egy részt, ami megragadta őket a versből. Ehhez kiosztom nekik a műsortükröt, aminek az üres hátoldalára tudnak írni.

Ezután egy asszociációs játékot játszunk: arra kérem őket, hogy mindenki mondjon egy szót, ami a szerelem szóról eszébe jut, majd közösen összegezzük és csoportosítjuk az elhangzott fogalmakat. Aztán elmondom, hogy most egy versfüzér következik a szerelem témakörében, ahol nem fogom megnevezni a költőket és a verscímeket, hanem kérem, hogy próbálják összeszámolni, hány különböző érzelmi hangulat sejlik fel a versekben. Hangsúlyozom, hogy nem a versek darabszáma a fontos, hanem az érzelmi állapotok, hangulatok megállapítása. Az öt elhangzott vers után tippelnek, majd együtt megnevezzük például a szakítás fájdalmát, a szerelem nosztalgikus visszaemlékezését vagy a reményteli várakozást, s elkezdünk beszélgetni a következő kérdésekről:

- Mi a fontos a szerelemben, egy társas kapcsolatban?
- Mi a fontos egy baráti kapcsolatban?
- Mi különbözteti meg a kettőt egymástól?

A vágyon, mélyebb érzelmeken, testiségen stb. kívül a kizárólagosság szokott előjönni a diákoknál, mint szembetűnő jelenség. Megkérem őket, hogy erről a témáról is írjanak fel egy szót, gondolatot vagy akár részletet valamelyik versből.

A következő témánk a férfi-női szerepek, melyről Szabó T. Anna versén keresztül beszélgetünk. Megállapítják, hogy ironikus a vers hangvétele, közösen meghatározzuk ennek pontos jelentését is, majd általában heves vita alakul ki arról, hogy csak a hagyományos felállás-e a jó – hogy a nő otthon van és gyereket nevel, a férfi meg keresi a pénzt –, vagy munkamegosztással más határokat is fel lehet állítani egy családban – úgy, hogy az mindenkinek jó legyen. Erről is felírnak egy szót, szókapcsolatot vagy kifejezést.

Ezután emlékeztetésképp elmondom Arany János *Mátyás anyja* című versének első két versszakát – mivel erre írt egy modernizált változatot Lackfi János. Ez utóbbi elhangzása után megkérdezem, hogy ők milyen címet adnának a versnek, ezekből hadd hozzak néhány példát: Rendszerhiba, Hálátlan gyerek, Magenta-horror. Megkérdezem, hogy mitől vers egy vers és a gyerekekkel együtt összeszedjük a vers legfőbb jellemzőit. A kötetlen szabadvers is előjön, amire példaként elmondom Mezey Katalin *Az Istennek készült bejáraton át* című versét. Ehhez kapcsolódóan csinálunk megint egy asszociációs játékot, hogy kinek mit jelent a 'csönd', majd közösen rendszerezzük a csöndhöz kapcsolt fogalmakat és általában eljutunk ahhoz a gondolatig, hogy a teljes csöndben önmagunkkal, a saját gondolatainkkal kell szembenéznünk, ami olykor félelmetes is lehet, ámde nagyon szükséges. Voltak diákok, akik azt emelték ki, hogy mivel a környezetünkben szinte sosincs teljes csönd (órákattogás, autók hangja, madarak csicsergése stb), igazából a belső zajt kell elcsöndesíteni. Felmerült az is, hogy az idő relatívvá válik a csöndben levéstől, illetve, hogy vajon a süket embereknek mit jelenthet a csönd. Erről az elhangzott két versről is megkérem őket, hogy írjanak fel egy szót, kifejezést vagy bármit, amire asszociálnak.

A következő versnek van egy központi szava, ami háromszor hangzik el a versben. Pontosabban, csak elhangozna, mert jelzem nekik, hogy nem fogom ezt a szót kimondani, csak a kezemmel mutatom a hiányt és arra kérem őket, hogy helyettesítsék be magukban egy szóval. Általában felmerül a pénz, a vagyon, de volt, hogy már a szerelmet és a bizalmat is mondták. Kiss Judit Ágnes a 'hatalom' szóra gondolt versében, melynek címéhez híven (*Anarchista rap*) el is rappelem a verset – amihez a diákok ütik a ritmust. Az oldott hangulat után azonban olyan kérdésekbe megyünk bele, mint:

- Milyen hatással van az emberre, ha hatalmat kap?
- Mi kötődik a hatalomhoz? pl. dicsőség, hírnév, valaki fölött uralkodni

- Milyen ellentét-párokat lehet meghatározni a hatalommal kapcsolatosan? pl. úr-szolga, fölérendeltség-alárendeltség, gazdag-szegény
- Te hova szeretnél kerülni az ellentét-párokból? Mi van, ha pont a másik oldalra kerülsz?

Általános konklúzió, hogy a diákok úgy gondolják, a hatalom torzító, sőt tudatmódosító hatással van az emberekre, ráadásul addiktív. Mégis, mikor megkérdeztem, hogy az ellentét-párokból melyik oldalon állnának, sokan inkább a hatalmi pozíciót választották, bár a többség az arany középutat szerette volna. Megkérdeztem még tőlük, hogy tudják-e, mit jelentett a középkorban az 'ural' szó, s kiderül, hogy szinte pont az ellentétét annak, amit ma jelent: 'urának ismer el'. Megállapítjuk a diákokkal együtt, hogy akit urunknak ismerünk el, azt tiszteljük, felnézünk rá, megbízunk benne, ehhez képest a mai 'ural' jelentéshez szinte csak negatív jelzők társíthatók. Megkérem őket, hogy erről a témakörrel is írjanak egy szót vagy gondolatot.

Most nyer értelmet, hogy miért írtam fel a diákokkal minden témakör után egy-egy szót: megkérem őket, hogy legyenek ők maguk a kortárs költők és párokból írjanak 4 soros verseket e szavak felhasználásával. Megdöbbenően jó versek születtek a 16 foglalkozás alatt, amit a Soproni Petőfi Színház égisze alatt tartottam. Most álljon itt néhány példa a diákok által írt versekből:

„A nyomasztó csend kíséri mindennapjaimat,
fejemben zakatol, s egyre hangosabb.

Talán eltűnt az önmegvalósítás igénye?

Talán sosem volt.

Hová tűnt a megértés, az empátia, az elfogadás?

Hová lett az önfeledt boldogság?

Talán idővel megnyugvásra térek.”

(Kovács Kerubina: Idővel)

„Az agyamtól a koszinusz
távol, mint a Szaturnusz.

Szerelem és rózsaszín köd,

attól nem lesz jobb, ha ellököd.
Számomra mit jelent a csend?
Nem tudom. Írj egy SMS-t, hogy megüzend!”
(Nyikos Jenő)

„Ironikus gondolatok pörögnek a fejemben,
egyenlőség nélkül a világunk kegyetlen.
Ártalmas az élet, ha nem tartod a kezében
azt a mérleget, mellyel dönthetnél helyesen.”
(Szanka Nikoletta, Szeli Mátyás)

„Te jobbra, én balra, számológép darabokban.
Hat rád a világ hangulata, de mit érsz, ha nincs hatalmad.
Fájdalmas, ha szeretsz, néha a csend megesz.
Reggeli kávéval máshogy látsz,
felesleges örömben ne pompázz.”
(Soós Boglárka, Szabó Nikoletta, Palkovics Hanna)

„Sokszínű a szerelem,
néha szenvedéssel keverem,
de hogy ne érjen csalódás,
a gondolkodás a megoldás,
hisz a kompromisszum lehetséges,
a középút a segítséged.”
(Kandor Adrienn, Kovács Virág)

Miután felolvassák az elkészült verseket, megköszönöm nekik az aktív részvételt és búcsúzásként elmondom nekik Kiss Judit Ágnes és Szabó T. Anna egy-egy versét összefűzve. Az útravaló gondolatok végső mondandója mindig szíven üti a diákokat: „Ha messze jut, ha visszafut: / mindig magadhoz visz az út.”

Műsortükör, melyet kinyomtatva is megkapnak a diákok:

1. Bognár Anna: A matematikához
2. Buda Ferenc: Szürkeszemű...
3. Mezey Katalin: Ami tökéletes
4. Kemény Zsófi: Fejben
5. Kemény Zsófi: Magyarázat
6. Karafiáth Orsolya: Kristóf, Kristóf
7. Szabó T. Anna: Így tesz rád, úgy tesz rád
8. Lackfi János: A fekete router
9. Mezey Katalin: Az Istennek készült bejáraton át
10. Kiss Judit Ágnes: Anarchista rap
11. Kiss Judit Ágnes: Rejtett szárnyak
12. Szabó T. Anna: Útravaló

A rendhagyó irodalomórán Kisfaludy Zsófiával beszélgettél.